

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6CdoR/6/2023
Identifikačné číslo spisu:	3721200983
Dátum vydania rozhodnutia:	30.05.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:3721200983.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého S. A., narodeného XX. O. XXXX, zastúpeného Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Považská Bystrica ako kolíznym opatrovníkom, bytom u starej matky M. A., narodenej X. Z. XXXX, bytom v K.Ž. G., N. XXXX/XX-X, zastúpenej JUDr. Zuzanou Tomášovou, advokátkou v Považskej Bystrici, Železničná 90/12, matky S. S., narodenej XX. J. XXXX, bytom v K. XXX a otca S. A., narodeného X. M. XXXX, toho času v Ústave na výkon trestu a odňatia slobody Ilava, o návrhu starých rodičov Ľ. S., narodeného XX. Z. XXXX a Q. S., narodenej X. Z. XXXX, oboch bytom v K. XXX, zastúpených JUDr. Tiborom Bickom, advokátom v Považskej Bystrici, Dukelská 972/7-3, o úpravu styku, vedenej na Okresnom súde Považská Bystrica pod sp. zn. 11P/17/2021, o dovolaní starých rodičov proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne zo 14. decembra 2022 sp. zn. 19CoP/56/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov n e m á nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Považská Bystrica (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 11P/17/2021-227 zo 7. júla 2022 návrh starých rodičov Ľ. a Q. S. o úpravu styku s maloletým S. zamietol. Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2. V odôvodnení uviedol, že starí rodičia maloletého S. Ľ. a Q. S. podali návrh o úpravu styku s maloletým Marekom, na základe ktorého sa domáhali úpravy styku a to každý párný víkend od piatka od 16:00 hod. do nedele do 16:00 hod. tak, že si v piatok maloletého prevezmú pred bytom starej matky M. A. a v nedeľu ho starej matke pred jej bytom vrátia. Zároveň sa domáhali úpravy styku aj počas letných a jarných prázdnin, vianočných a veľkonočných sviatkov a Silvestra. Súd prvej inštancie poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, stanoviská účastníkov konania, obsah pripojených listinných dôkazov, výsledky poradensko-psychologického procesu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Považská Bystrica z 27. septembra 2021, ako aj súkromného Centra špeciálno-pedagogického poradenstva Púchov zo 4. októbra 2021, zo záverečného hodnotenia z výkonu opatrení ambulantnou

formou Centra pre deti a rodiny Púchov z 2. mája 2022, z poradensko-psychologického procesu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Považská Bystrica z 9. mája 2012, ako aj zo správy Centra poradenstva pre deti a dospelých z 4. júla 2012 a ustálil, že považoval jednoznačne za preukázané, že úpravu styku tak, ako to žiadali starí rodičia Q. a L. S., nebolo možné akceptovať vzhľadom na špecifické potreby, ktoré si maloletý S. ako dieťa s nedoriešenými (nespracovanými traumatizujúcimi) zážitkami z minulosti momentálne vyžaduje. Bolo podľa neho (súdu prvej inštancie) nesporne preukázané, že maloletý S. trpí traumami z jeho raného detstva, keď rodičia nezabezpečovali o maloletého riadnu starostlivosť. Až potom, keď bol maloletý S. (najskôr neodkladným opatrením, neskôr rozsudkom) zverený do náhradnej osobnej starostlivosti starej matky M. A., táto s ním začala riešiť jeho psychické problémy, avšak ide o také problémy, ktoré si nevyhnutne vyžadujú dlhší čas. Hoci starí rodičia S. spochybňujú verbalizáciu odmietavého postoja maloletého S. voči nim, relevantným spôsobom od viacerých psychológov nezávislých od seba, ako aj Centra pre deti a rodiny Púchov súd prvej inštancie považoval za preukázané, že maloletý S. od septembra roku 2021 až doposiaľ vyjadruje odmietavý postoj nielen k svojej matke, ale aj k starým rodičom z jej strany. Vo všetkých odborných správach bolo uvedené, že ak sa psychológ snažil rozvinúť rozhovor o matke, resp. o starých rodičoch z jej strany, maloletý ostal tenzný, agresívny a arogantný, až kým psychológ neodvrátil jeho pozornosť iným smerom. Je pravdou, že v čase úpravy styku na základe dohody (od apríla do septembra 2021), ako tvrdili starí rodičia S., pri potvrdení tejto skutočnosti aj starou matkou A., aj predloženými fotografiami, maloletý S. bol v domácnosti starých rodičov S. spokojný, rád k nim chodieval a trávil s nimi čas, avšak pre súd prvej inštancie bol podstatný skutočný stav v čase jeho rozhodovania, kedy sa okolnosti na strane maloletého S. výrazne zmenili.

3. Právne vec posúdil v súlade s čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 104/1991 Zb., čl. 24 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie a čl. 5a, § 25 ods. 5 Zákona o rodine (zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov) a s poukazom na najlepší záujem maloletého dieťaťa vyplývajúci z článku 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa v spojení s čl. 5 Základných zásad Zákona o rodine zdôraznil, že inštitút styku medzi maloletým dieťaťom a jeho rodičmi a medzi maloletými deťmi a inými blízkymi osobami nie je rovnaký. Zo zákonného ustanovenia jednoznačne vyplýva, že na styk s blízkymi osobami sa ustanovenia o styku dieťaťa s rodičmi použijú len primerane. Úprava styku je inštitút, ktorý sa vyvíja vzhľadom na vek a zdravotný stav dieťaťa a okolnosti dôležité a zásadné v čase rozhodnutia súdu, pričom táto úprava nie je určená raz a navždy. Súd rozhodnutie o úprave styku v budúcnosti môže modifikovať práve s ohľadom na skutočnosti, ktoré budú preukázané alebo preukazované ohľadne aktuálneho styku, teda či je potrebné styk modifikovať a zúžiť alebo rozšíriť, prípadne upraviť. Na základe výsledkov vykonaného dokazovania súd prvej inštancie konštatoval, že maloletý S. je momentálne dieťaťom so špeciálnymi potrebami, ako aj s poukazom na odborné správy a vyjadrenia psychológov, ktoré toho času jednoznačne neodporučili upraviť styk maloletého so starými rodičmi a najmä s prihliadnutím na najlepší záujem maloletého a jeho odmietavý postoj, kedy je potrebné akceptovať jeho správanie a nekonať, resp. nenútiť ho proti jeho vôli. V závere podotkol, že v prípade, ak sa psychický stav maloletého S. zlepší, je možné v budúcnosti očakávať, že dieťa bude lepšie zvládať prítomnosť starých rodičov, resp. nebude mať k nim odmietavý postoj a bude možné styk maloletého S. s nimi upraviť.

Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil právne ustanovením § 52 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok účinného od 1. júla 2016 v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP”).

4. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd”) rozsudkom zo 14. decembra 2022 sp. zn. 19CoP/56/2022 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil v súlade s ustanovením § 387 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok účinného od 1. júla 2016 v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP”). Výslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

5. Odvolací súd v odôvodnení uviedol, že v súlade s § 380 ods. 2 CSP z úradnej povinnosti posudzoval, či konanie pred súdom prvej inštancie nie je zaťažené vadou, ktorá by sa týkala procesných podmienok, existencia takých väd ale zistená nebola. K námietke odvolateľov týkajúcej sa nedostatočného

odôvodnenia a nesprávneho procesného postupu súdu prvej inštancie predchádzajúceho rozhodnutiu vo veci samej konštatoval, že k takémuto nesprávne procesnému postupu nedošlo, preto neboli porušené procesné práva účastníkov v takej miere, žeby bolo možné konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces. Za nedôvodnú považoval i námietku týkajúcu sa neodôvodnenia napadnutého rozhodnutia s poukazom na ustanovenie § 220 ods. 2 CSP a aj konštatovaním, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04).

6. Následne citujúc ustanovenie § 25 ods. 5 Zákona o rodine s poukazom aj na stanovisko maloletého S., ktorý je účastníkom konania v procesnej rovine v zmysle § 38 CSP, s prihliadnutím na jeho vek a vyspelosť, vrátane participatívnych práv dieťaťa (§ 116 CMP) k veci samej dospel k záveru, že súd prvej inštancie názor maloletého S. na úpravu jeho styku so starými rodičmi zo strany matky zisťoval prostredníctvom kolízneho opatrovníka, ktorý disponuje referátom poradensko-psychologických služieb a odbornými pracovníkmi, ako aj Centra pre rodiny a deti Púchov a Centra poradenstva pre deti a dospelých, Súkromného centra špeciálno-pedagogického poradenstva Púchov, z ktorých zhodne vyplynul záver, že maloletý S. odmieta sa so starými rodičmi zo strany matky, ako i so svojou matkou v súčasnosti stretávať, z dôvodu jeho zložitého a psychického posttraumatického stavu. Vzhľadom na opakovane vyslovený názor maloletého S. k úprave styku odvolací súd nemohol jeho názor nerešpektovať a vysloviť, že styk so starými rodičmi zo strany matky je v jeho záujme.

7. K návrhu odvolateľov na vypočutie maloletého S. pred súdom odvolací súd poukázal na správu S.. K. Š. z 9. mája 2022, z ktorej výslovne vyplynulo, že výsluch maloletého pred súdom nebol odporúčaný, nakoľko u maloletého nedošlo k spracovaniu traumy a je potrebné rešpektovať jeho obranné mechanizmy, ktoré mu pomáhajú v aktuálnom fungovaní, ako aj je potrebné predchádzať jeho hlbšej traumatizácii. Na základe uvedeného preto považoval odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie za vecne správny a najmä v záujme maloletého dieťaťa, na ktorý záujem predovšetkým prihliadal. Zohľadnil, že maloletý S. je vo veku 9 rokov a jednoznačne opakovane pred kompetentnými osobami, vrátane kolízneho opatrovníka vyjadril názor, že sa odmieta so starými rodičmi zo strany matky a matkou stretávať. Zároveň odvolací súd zohľadnil stanovisko kolízneho opatrovníka, ktorý v konaní zastupuje záujmy maloletého dieťaťa a ktorý styk dieťaťa so starými rodičmi zo strany matky výslovne neodporúčal. Z predloženej analýzy O.. S.. M.. Z. A. L., K. k odvolaniu starých rodičov Q. a Ľ. S., odvolací súd zhodne s kolíznym opatrovníkom zastával názor, že uvedená osoba, ktorá vypracovala analýzu nie je zdravotníkom, nie je lekárom, psychiatrom, navyše vychádzala len z obsahu spisu bez toho, aby kontaktovala starú matku M. A. a hlavne maloletého S., preto závery tejto analýzy odvolací súd neprijal a považoval ich za formálne, akademické, bez osobnej znalosti danej veci. V súvislosti s navrhovaným nariadením znaleckého posudku odvolací súd opäť zdôraznil, že vzhľadom k tomu, že na úpravu styku blízkych príbuzných s maloletým dieťaťom nie je právny nárok, (ako je to naopak v prípade rodičov maloletého dieťaťa), ide iba o možnosť súdu upraviť takýto styk dieťaťa s blízkymi príbuznými alebo inými blízkymi osobami v prípade, že je to v záujme dieťaťa, a ak to vyžadujú pomery v rodine, čo v danom prípade nebolo preukázané, preto odvolací súd považoval navrhované nariadenie znaleckého dokazovania za nadbytočné.

Rozhodnutie o trovách odvolacieho konania odôvodnil ustanoveniami § 396 ods. 1 CSP a § 52 ods. 1 CMP.

8. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podali dovolanie starí rodičia Q. a Ľ. S. (ďalej len „dovolatelia“), ktorého prípustnosť vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Poukázali na svoj pozitívny citový vzťah k maloletému dieťaťu s tým, že uznesením Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 11P/17/2021-170 z 25. marca 2022 o zamietnutí návrhu na neodkladné opatrenie, týkajúceho sa dočasnej úpravy styku s maloletým dieťaťom iba v obmedzenom rozsahu na každý párný víkend boli zaskočení. Trápi ich, že sa s maloletým nemôžu stretávať. Uznesením Okresného súdu Považská Bystrica č. k. 11P/17/2021-215 z 11. mája 2022 bol aj ich ďalší návrh na neodkladné opatrenie, týkajúci sa stretávania sa s maloletým dieťaťom každý pondelok v párnom týždni od 14:00 hod. do 15:00 hod. na Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny v Považskej Bystrici za prítomnosti psychológa opätovne

zamietnutý. Zdôraznili, že v priebehu konania tvrdili a preukázali, že stará matka M. A. manipuluje s maloletým dieťaťom a bezdôvodne im bráni stretávať sa s nimi. Z tohto dôvodu navrhovali vykonanie dôkazov svedčiacich v prospech stretávania sa maloletého S. s nimi a s rodinou, napríklad vypočutie ich syna L.Í. S., ako aj výsluch maloletého S. a znalecké dokazovanie, ktoré návrhy neboli akceptované. Ďalej poukázali na rozhodnutie odvolacieho súdu, s ktorými závermi nesúhlasili. Boli toho názoru, že nesprávnym procesným postupom súdov im boli znemožnené im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Zdôraznili, že počas celého konania v konaní pred súdmi nižších inštancií nebola zistená žiadna okolnosť, ktorá by čo i len náznakom odôvodňovala rozhodnutie, že ich stretávanie sa s maloletým S. mu spôsobuje problémy alebo je príčinou jeho údajných psychických problémov, o ktorých hovorí M. A., ktorá takéto skutočnosti netvrdila. Podľa dovolateľov ich spoločné stretnutia a výchovné pôsobenia mali veľmi dobrý a vysoko pozitívny vplyv na zdravý duševný vývoj maloletého S.. Navrhli zrušiť napadnuté rozhodnutie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na nové prejednanie a rozhodnutie.

9. Stará matka M. A. vo vyjadrení k dovolaniu poukázala na skutkové okolnosti v danej veci s tým, že maloletého S. má vo svojej osobnej starostlivosti počas obdobia takmer dvoch rokov a s výchovou maloletého má mimoriadne sťaženú situáciu, lebo má veľmi časté záchvaty zlosti (hnevu), reaguje veľakrát vulgárne na okolie, ale aj na ňu samotnú. Následne dieťa pociťuje výčitky, plače, starej matke sa ospravedľuje a tvrdí jej, že keď by s ňou nebol, tak by zomrel. Stará matka zdôraznila, že citlivo a s pomocou odborníkov psychológov, ktorých navštevuje s dieťaťom, tiež pracovníkov úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a pedagogických pracovníkov v škole vynakladá snahu, aby dieťa malo vytvorené podmienky na zabudnutie spomienok, ktoré vyvolávajú u neho nevhodné reakcie a správanie, vyplývajúce z nedostatočnej starostlivosti jeho rodičov. Ďalej poukázala na to, že v časovom období daného konania nastala opäť situácia, že dieťa fyzicky napadlo spolužiaka a starej matke bolo doporučené, aby zmenila dieťaťu školu, čo aj vykonala. V súčasnej dobe po dohode s pracovníkmi školy je stará matka osobnou asistentkou dieťaťa počas vyučovania, denne s maloletým navštevuje vyučovanie, sedí s ním v lavici a pomáha mu vo vyučovacom procese, ako aj v komunikácii so spolužiakmi a učiteľmi. Zároveň odborníkmi bolo odporúčané, aby sa maloletý okrem školy venoval aj nejakým iným záľubám, preto stará matka so svojim starším synom sa rozhodli maloletého prihlásiť do hokejového klubu Považská Bystrica, kde maloletý S. trénuje, hrá hokej takmer denne, ktorý šport maloletého naplňa. Nesúhlasila s tvrdeniami starých rodičov zo strany matky. Podľa jej názoru, ich návrh je bez citu a empatie k dieťaťu, sledujú si len svoje záujmy. Vzťah dieťaťa k starým rodičom zo strany matky je negatívny, absolútne odmietavý. Styk dieťaťa so starými rodičmi nie je v jeho záujme, naopak je proti jeho záujmu a mohol by mať vážne dôsledky, pokiaľ by dieťa k takémuto konaniu bolo nútené a nebola by rešpektovaná jeho vôľa. S hodnotením vykonaných dôkazov súdmi sa stotožnila v celom rozsahu s tým, že navrhla, aby s ohľadom na záujem maloletého dieťaťa bolo dovolanie starých rodičov zamietnuté.

10. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu opätovne poukázal na zdravotný stav maloletého, najmä na zhoršenie jeho psychického stavu. Na základe vyšetrenia v mesiaci december 2022 u psychiatricky S.. Ž. v K. G. bola maloleťmu naordinovaná medikamentózna liečba z dôvodu zistenej poruchy správania sa a agresivity. V dôsledku problémového správania sa a agresivity, ktorú maloletý S. prejavoval v škole, došlo v mesiaci február 2023 k zmene základnej školy. Aktuálne v škole s maloletým S. pracuje špeciálny pedagóg, taktiež bolo potrebné zabezpečiť pre maloletého asistenta v rámci vyučovania. Na základe vykonaného šetrenia 28. novembra 2022 v domácnosti starej matky M. A., kolízny opatrovník počas rozhovoru s maloletým S. zistil, že na otázku či by mal záujem obnoviť stretávanie sa so starými rodičmi S., maloletý vyjadril rázne nie. Navyše psychoterapia maloletého S. u S.. S. I. naďalej pokračuje. Pri určovaní vhodnosti kontaktu maloletého so starými rodičmi S.S. kolízny opatrovník zdôraznil, že je potrebné zohľadniť zložitú minulosť maloletého dieťaťa. Napokon aj z poslednej správy S.. S. I. zo 7. marca 2023 vyplýva, že u maloletého S. v procese terapie vystupujú do popredia úzkostlivosť a zvýšené obranné postoje voči situáciám, v ktorých sa cíti byť odmietaný, ohrozený a neistý. Aktuálne je zaznamenané zhoršenie v miere prejavovanej agresivity a afektívnej výbušnosti, čo môže súvisieť aj so zmenami školského prostredia, s ktorými sa maloletý S. toho času vyrovnáva a istým spôsobom sú narušením stability dieťaťa. Stará matka zostáva pre maloletého S.

zdrojom bezpečia a istoty, ktoré sú nevyhnutné pre liečbu emočných zranení dieťaťa. Na základe uvedeného kolízny opatrovník neodporúčal zmeniť zaužívané prostredie maloletého dieťaťa a upraviť jeho styk so starými rodičmi S..

11. Najvyšší súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníci, v ktorých neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

12. Konanie vo veci starostlivosti súdu o maloletých je od 1. júla 2016 upravené Civilným mimosporovým konaním. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je upravený v ustanovení § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého na konania podľa tohto zákona sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže ustanovenia § 76 a § 77 CMP obsahujúce niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovujú inak“, posudzovanie prípustnosti dovolania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých, je potrebné posudzovať podľa ustanovení Civilného sporového poriadku.

13. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

14. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú, alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

15. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

16. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

18. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

19. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom.

Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

20. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu (účastníkov konania), právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

21. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

22. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda proces prejednávania sporu znemožňujúci strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mieriaci možnosti jej aktívnej účasti na konaní (R 129/1999, rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 38/2015, 5 Cdo 201/2011, 6 Cdo 90/2012). Tento pojem principiálne nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritornú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku.

23. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že dovolatelia nesúhlasili s názorom súdov nižších inštancií, ktoré v záujme zdravého psychického vývinu maloletého S., s prihliadnutím na jeho aktuálny nepriaznivý stav, zamietli návrh starých rodičov zo strany matky o úpravu styku s maloletým S., ako aj namietali nenariadenie znaleckého dokazovania, nevykonanie navrhnutých dôkazov a nevypočutie maloletého S..

24. Z okolností preskúmvanej veci je nepochybné, že súdy nižších inštancií dôsledne, na základe výsledkov vykonaného dokazovania posudzovali, či zistený skutočný stav rozhodný pre posúdenie, či vzhľadom na opakovane maloletým S. deklarovanej nezáujem o stretávanie sa so starými rodičmi zo strany matky je dostatočným podkladom na to, aby bolo možné návrhu starých rodičov o úpravu styku vyhovieť. Nie je pravdivé tvrdenie, že maloletý S. nebol v konaní vypočutý. Jeho prejavovaný názor vyplýva nielen z predložených odborných stanovísk, týkajúcich sa posudzovania jeho zdravotného stavu, ale aj z jeho vypočutia prostredníctvom kolízneho opatrovníka, ktoré skutočnosti boli účastníkom konania známe. Z ich záverov napr. zo správy Centra poradenstva pre deti a dospelých Púchov zo 4. júla 2022 a z 21. septembra 2022, vypracovanej S.. I. vyplýva, že emočná stabilizácia dieťaťa je nevyhnutná a je dôležité sa plne prispôsobiť potrebám a záujmom maloletého S.; preto neodporúčala realizovať žiadne zásadné zmeny zaužívaného režimu maloletého dieťaťa. K uvedenému stanovisku sa pripojil aj kolízny opatrovník (v spise na č. l. 269) s poukazom aj na aktuálny stav, na ktorý kolízny opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu poukázal (v spise na č. l. 305). Pri úprave styku s blízkymi osobami nie je jediným kritériom záujem dieťaťa, ale aj to, že tento styk si vyžadujú pomery v rodine, zisťované spravidla prostredníctvom kolízneho opatrovníka vystupujúceho v konaní na ochranu práv a oprávnených záujmov maloletého dieťaťa.

25. K namietanému pochybeniu v procese obstarávania dôkazov najvyšší súd konštatuje, že pokiaľ súd nevykonával v priebehu civilného konania všetky navrhované dôkazy alebo nevykonával iné dôkazy na

zistenie rozhodujúcich skutočností, nedostatočne zistil skutočný stav alebo nesprávne vyhodnotil niektorý dôkaz, nemožno to v zásade považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany, čo v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Predmetná judikatúra najvyššieho súdu bola a je akceptovaná aj ústavným súdom napr. v rozhodnutiach sp. zn. I. ÚS 65/2020, III. ÚS 171/2018, II. ÚS 202/2020, II. ÚS 108/2020, II. ÚS 153/2019, II. ÚS 465/2017, IV. ÚS 511/2020. Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (uverejneného oznámením FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb.) totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (napr. rozhodnutie vo veci Kraska proti Švajčiarsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06).

26. V mimosporovom konaní súdy nižších inštancií náležite a v dostatočnom rozsahu zistili skutočný stav veci aplikáciou vyšetrovacieho princípu (čl. 6 Základných princípov CMP), ktorý je mierou čo najbližšieho priblíženia sa hmotnoprávnemu rozsahu práv, povinností a právom chránených záujmov. Dovolací súd preto nepovažoval za opodstatnené namietanie nevykonania navrhovaného znaleckého dokazovania, či výsluchu maloletého Mareka v konaní pred súdom. Ustanovenie § 38 ods. 2 CMP umožňuje nepriame zisťovanie názoru maloletého bez prítomnosti iných osôb. Podľa okolností konkrétneho prípadu je v zásade oprávnenou osobou osoba, ktorá je zástupcom maloletého, či orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately, alebo iné subjekty. Nová procesná úprava preferuje s ohľadom na procesnú ekonomiu a tiež efektívnosť rozhodovania v konaní tzv. odborné vyjadrenie určitého špecializovaného subjektu, ktoré prezumuje menej formálny postup, ktorého výsledkom môže byť sprostredkovanie názoru dieťaťa, čo bolo použité aj v danom prípade. V nadväznosti na uvedené nemožno na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospieť teda k záveru, že by vykonanie znaleckého dokazovania, či opakované vypočutie maloletého Mareka k otázke navrhovanej úpravy styku s dovolateľmi, bolo nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci samej.

27. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Nie je porušením práva na spravodlivý proces iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť podaného nároku, resp. uplatnených námietok. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom účastníka, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010).

28. Napokon aj v zmysle judikatúry ústavného súdu platí, že súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

29. Dovolací súd už len na záver poznamenáva, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi nižšej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na

hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú teda povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Vec prejednávajúci senát tieto vady v preskúmvanej veci nezistil, preto prípustnosť (a ani dôvodnosť) dovolania z tohto dôvodu nie je daná.

30. Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody dovolací súd dovolanie odmietol v súlade s ustanovením § 447 písm. c) CSP, lebo smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné.

31. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 CSP v spojení s § 52 CMP tak, že vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Aplikáciu ustanovenia § 54 CMP na rozhodnutie o trovách konania na žiadosť starej matky M. A., s prihliadnutím na predmet konania a blízke príbuzenské vzťahy medzi starými rodičmi maloletého S., v záujme usporiadania vzájomných rodinných vzťahov nepovažoval za vhodnú.

32. Rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.